ANKARA
HACI BAYRAM VELİ
ÜNİVERSİTESİ

EDEBİYAT FAKÜLTESİ
TÜRK HALK BİLİMİ

İNCELEME

M. Moryakova'nın "Orta Asya'daki Türk Dilli Göçebelerin Kültürel Gelenekleri Türk Tarih Yazımında" konulu tezinin yabancı bilimsel danışmanı tarafından "8D02209 – Doğu Bilimleri" uzmanlık alanında "Doktora" derecesi için

27/10/2025

Malika Moryakova'nın "Orta Asya'daki Türk Dilli Göçebelerin Türk Tarih Yazımındaki Kültürel Gelenekleri" başlıklı tezi, akademik açıdan önemli bir öneme sahiptir. Seçilen alan, modern Türkolojinin en güncel konularından birine aittir. Türk medeniyetinin kültürel geleneklerinin ve bunların Türk tarih yazımındaki yansımalarının kapsamlı bir şekilde incelenmesi, bilime önemli bir katkı sunmaktadır.Konunun önemine değinecek olursak, Orta Asya'daki göçebe toplumların kültürel gelenekleri, dünya medeniyet tarihinde özel bir yere sahiptir. Bu gelenekler, Türk halklarının tarihsel hafızasının temelini oluşturur ve modern zamanlarda ulusal ve kültürel kimliğin korunmasında önemli bir rol oynar. Yazarın bu gelenekleri Türk tarih yazımı perspektifinden inceleme yaklaşımı hem bilimsel olarak geçerlidir hem de araştırma kapsamını genişleten yeni bir bakış açısı sunmaktadır. Türkiye'deki tarih yazım ekollerinin metodolojik yaklaşımları ve değerlendirmeleri, bölgesel çalışmaların karşılaştırmalı bir şekilde anlaşılmasına olanak tanır.

Araştırmanın bilimsel yeniliği, yazarın Türk tarihçilerinin Türk dili konuşan göçebelerin kültürel geleneklerine ilişkin çalışmalarını sistematik bir şekilde analiz etmesinde yatmaktadır. Bu analiz, birçok yeni bilimsel bakış açısına temel teşkil etmektedir:

– Orta Asya'daki kültürel geleneklerin tarihsel sürekliliği, ilk kez Türk tarih yazımı bağlamında kapsamlı bir şekilde incelenmiştir;

– Türk bilim insanlarının eserlerinde Türk halklarının ortak kültürel mirasına ilişkin yorumlar, karşılaştırmalı analiz yoluyla netleştirilmiştir;

– Türk medeniyetinin geleneksel kodunun, modern Türk tarih yazımında ulusal kimliğin tanımlanmasında kilit bir faktör olarak kabul edildiği tespit edilmiştir.

Araştırma sonuçları, Türk halklarının kültürel mirasının anlaşılmasına ve tarih çalışmalarında tarih yazım ekollerinin metodolojik özelliklerinin belirlenmesine değerli bir katkı sağlamaktadır. Çalışmanın materyalleri şu amaçlarla kullanılabilir:

– Kültür tarihi, etnoloji ve Türkoloji derslerinin eğitim sürecinde;

– Türk halklarının tarihsel ve kültürel iş birliğini geliştirmeyi amaçlayan bilimsel programlarda;

– Ulusal ve bölgesel tarihlerin yazımında tarih yazımının karşılaştırma yöntemlerinin iyileştirilmesinde.

Malika Moryakova'nın tezi, bilimsel gereklilikleri tam olarak karşılamaktadır. Çalışmanın yapısı sistematik, kaynak tabanı kapsamlı ve bilimsel analizi tutarlıdır. Yazar konuya derinlemesine hakim olmuş ve Türk tarih yazımında kültürel gelenekler konusunu yeni bir bakış açısıyla başarıyla sunmuştur.

Kanaatimce, tezin yapısı mantıklı ve iyi gerekçelendirilmiştir ve belirtilen amaç ve hedeflere tam olarak ulaşılmıştır. Her alt bölümün ardından gelen sonuçlar, bölümlerin genel amaçlarını etkili bir şekilde ortaya koymaktadır. Coğrafi çerçeve, doktora adayının Orta Asya, Orta Asya, Turan, Türkistan ve benzeri terimleri serbestçe kullanmasına olanak tanıyacak şekilde net bir şekilde tanımlanmıştır. Tarih yazımı incelemesi, bu konudaki çeşitli araştırma aşamalarını açıkça sınıflandırıp sistematik olarak analiz ederek mükemmel bir şekilde yürütülmüştür. Doğu araştırmalarında ilk kez, Türk tarih yazımına önemli katkılarda bulunan göçmen akademisyenlerin çalışmaları vurgulanmıştır.

Gelecekte Türk halklarının kültürel geleneklerinin Kazak tarih yazımındaki durumunu incelemek mümkün olacaktır.

Sonuç olarak, Malika Moryakova'nın "Orta Asya'daki Türk Dilli Göçebelerin Kültürel Gelenekleri Türk Tarih Yazımında" konulu tezini değerlendirerek, bu tezin doktora tezleri için gereken tüm şartları karşıladığını ve "8D02209 – Şarkiyat Araştırmaları" uzmanlık alanında Doktora (PhD) derecesi için savunulmasını önerebilirim.

Saygılarımla.

Prof. Dr. Evrim Ölçer Özünel
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi
Türk Halk Bilimi Bölümü
evrim.ozunel@hbv.edu.tr

Yücetepe Mahallesi
85. Cadde No:8
06570 Çankaya/ANKARA

+90 (312) 231 73 60

www.hacibayram.edu.tr

hacibayramveli@hs01.kep.tr

Анкара
Хаджи Байрам Вели университеті **Әдебиет факультеті**
Түрік фольклоры

ПІКІР

М. Моряковаға «Түрік тарихнамасындағы Орталық Азия түркітілдес көшпенділерінің мәдени дәстүрлері» тақырыбындағы диссертациясы бойынша «8D02209 – Шығыстану» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін шетелдік ғылыми кеңесшінің пікірі.

27/10/2025

Малика Морякованың «Түрік тарихнамасындағы Орталық Азия түркітілдес көшпенділерінің мәдени дәстүрлері» атты диссертациялық жұмысы ғылыми тұрғыдан аса өзекті болып табылады. Таңдалған бағыт қазіргі түркологиядағы ең өзекті мәселелердің біріне жатады. Түркі өркениетінің мәдени дәстүрлерін және олардың түрік тарихнамасында көрініс табуын жан-жақты зерттеу ғылымға елеулі үлес қосады. Тақырыптың өзектілігі туралы айтқанда, Орталық Азиядағы көшпелі қоғамдардың мәдени дәстүрлері әлемдік өркениет тарихында ерекше орын алады. Бұл дәстүрлер түркі халықтарының тарихи жадысының негізін құрайды және қазіргі кезеңде ұлттық әрі мәдени бірегейлікті сақтауда маңызды рөл атқарады. Автордың бұл дәстүрлерді түрік тарихнамасы тұрғысынан зерттеу тәсілі ғылыми жағынан негізді болып табылады және зерттеу аясын кеңейтетін жаңа көзқарас ұсынады. Түркиядағы тарихнамалық мектептердің әдіснамалық тәсілдері мен бағалаулары аймақтық зерттеулерді салыстырмалы түрде түсінуге мүмкіндік береді.

Зерттеудің ғылыми жаңалығы: автордың түркі тілдес көшпенділерінің мәдени дәстүрлеріне қатысты түрік тарихшыларының еңбектерін жүйелі түрде талдауында жатыр. Бұл талдау бірқатар жаңа ғылыми тұжырымдар жасауға негіз болды:

- Орталық Азиядағы мәдени дәстүрлердің тарихи сабақтастығы алғаш рет түрік тарихнамасы аясында жан-жақты зерттелді;
- Түрік ғалымдарының еңбектерінде түркі халықтарының ортақ мәдени мұрасына қатысты пікірлер салыстырмалы талдау арқылы нақтыланған;
- Түрік өркениетінің дәстүрлі коды қазіргі түрік тарихнамасында ұлттық бірегейлікті айқындауда негізгі фактор ретінде қабылданатыны анықталды.

Зерттеу нәтижелері: түркі халықтарының мәдени мұрасын терең түсінуге, сондай-ақ тарихи зерттеулердегі тарихнамалық мектептердің әдіснамалық ерекшеліктерін айқындауға құнды үлес қосады. Жұмыс материалдарын:

- мәдениет тарихы, этнология және түркология пәндері бойынша оқу үдерісінде;
- түркі халықтарының тарихи-мәдени ынтымақтастығын дамытуға бағытталған ғылыми бағдарламаларда;
- ұлттық және аймақтық тарихты жазуда тарихнамалық салыстыру әдістерін жетілдіру мақсатында пайдалануға болады.

Малика Морякованың диссертациясы ғылыми талаптарға толық сәйкес келеді. Жұмыстың құрылымы жүйелі, дереккөздер базасы кең қамтылған және ғылыми талдауы дәйекті түрде жүргізілген. Автор тақырыпты терең меңгерген және түрік тарихнамасында мәдени дәстүрлер мәселесін жаңа көзқарас тұрғысынан сәтті ұсынған.

Менің ойымша, диссертацияның құрылымы логикалық тұрғыдан жүйелі және жақсы негізделген, сондай-ақ қойылған мақсаттар мен міндеттер толық орындалған. Әрбір бөлімшенің соңында берілген қорытындылар бөлімдердің жалпы мақсаттарын тиімді

түрде айқындайды. Географиялық шеңбер нақты анықталған, бұл докторантқа Орталық Азия, Тұран, Түркістан және соған ұқсас ұғымдарды еркін қолдануға мүмкіндік береді. Тарихнамалық шолу бұл тақырып бойынша жүргізілген зерттеулердің әртүрлі кезеңдерін нақты жіктеп, жүйелі түрде талдау арқылы жоғары деңгейде орындалған. Шығыстану зерттеулерінде алғаш рет түрік тарихнамасына елеулі үлес қосқан эмигрант-ғалымдардың еңбектеріне ерекше назар аударылған.

Болашақта түркі халықтарының мәдени дәстүрлерінің қазақ тарихнамасындағы жағдайын зерттеу мүмкін болады.

Қорытындылай келе, Малика Морякованың «Түрік тарихнамасындағы Орталық Азия түркітілдес көшпенділерінің мәдени дәстүрлері» тақырыбындағы диссертациясын бағалай отырып, бұл жұмыс докторлық диссертацияларға қойылатын барлық талаптарға толық сәйкес келеді деп санаймын және «8D02209 – Шығыстану зерттеулері» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін қорғауға ұсынуға болады.

Құрметпен,

профессор, доктор Эврим Өлчер Өзүнел
Анкара Хаджи Байрам Вели университеті
Әдебиет факультеті
Түрік фольклоры кафедрасы
evrim.ozunel@hbv.edu.tr

/қолы, мөрі/

Юджетепе ықшамауданы
85-көше, №8
06570 Чанкая / Анкара
Тел.: +90 (312) 231 73 60
www.hacibayram.edu.tr
hacibayramveli@hs01.kep.tr

ANKARA
HACI BAYRAM VELİ
ÜNİVERSİTESİ

FACULTY of LETTEERS
TURKISH FOLKLORE

Review

of the foreign scientific consultant on M. Moryakova's dissertation on the theme «Cultural traditions of the Turkic-speaking nomads of Central Asia in Turkish historiography», for the degree of Doctor of Philosophy (PhD) in the specialty«8D02209 – Oriental Studies»

27/10/2025

The dissertation by Malika Moryakova, «Cultural Traditions of Turkic-speaking Nomads of Central Asia in Turkish Historiography» is of significant scholarly relevance. The chosen direction belongs to one of the most relevant issues in modern Turkology. A comprehensive study of the cultural traditions of Turkic civilization and their reflection in Turkish historiography represents a significant contribution to science.

Speaking about the relevance of the topic, the cultural traditions of nomadic societies in Central Asia occupy a special place in the history of world civilization. These traditions form the foundation of the historical memory of Turkic peoples and play an important role in preserving national and cultural identity in modern times. The author's approach to examining these traditions from the perspective of Turkish historiography is both scientifically valid and offers a fresh viewpoint that expands the scope of research. The methodological approaches and assessments of historiographical schools in Turkey allow for a comparative understanding of regional studies.

The scientific novelty of the research lies in the author's systematic analysis of Turkish historians' studies concerning the cultural traditions of Turkic-speaking nomads. This analysis serves as a basis for several new scientific insights:

– For the first time, the historical continuity of cultural traditions in Central Asia has been comprehensively examined in the context of Turkish historiography;

– The interpretations of the shared cultural heritage of Turkic peoples in the works of Turkish scholars have been clarified through comparative analysis;

– It has been identified that the traditional code of Turkic civilization is regarded in modern Turkish historiography as a key factor in defining national identity.

The research results make a valuable contribution to understanding the cultural heritage of Turkic peoples, as well as to identifying methodological features of historiographical schools in historical studies. The materials of the work can be used:

– in the educational process for courses on cultural history, ethnology, and Turkology;

– in scientific programs aimed at developing the historical and cultural cooperation of Turkic peoples;

– to improve historiographical comparison methods in the writing of national and regional histories.

Malika Moryakova's dissertation fully meets the scientific requirements. The structure of the work is systematic, its source base is extensive, and the scientific analysis is consistent. The author has thoroughly mastered the topic and successfully presented the issue of cultural traditions in Turkish historiography from a new perspective.

In my opinion, the structure of the dissertation is logical and well-argued, and the stated goals and objectives have been fully achieved. The conclusions following each subsection effectively reveal the general aims of the chapters. The geographical framework is precisely defined, allowing the doctoral candidate to freely use terms such as Middle Asia, Central Asia, Turan, Turkestan, and others. The historiographical review is excellently executed, clearly classifying and systematically analyzing several stages of research on this issue. For the first time in Oriental studies, the works of émigré scholars who made a significant contribution to Turkish historiography have been highlighted.

In the future, it would be possible to examine the state of the cultural traditions of Turkic peoples in Kazakh historiography.

In conclusion, evaluating the dissertation by Malika Moryakova on the topic «Cultural traditions of the Turkic-speaking nomads of Central Asia in Turkish historiography» I can affirm that it fully meets all the requirements for PhD dissertations and recommend it for defense for the degree of Doctor of Philosophy (PhD) in the specialty «8D02209 – Oriental Studies».

Foreign consultant

Prof. Dr. Evrim Ölçer Özünel
Ankara Hacı Bayram Veli University
Faculty of Letters
Turkish Folklore Department
evrim.ozunel@hbv.edu.tr

Yücetepe Mahallesi
85. Cadde No:8
06570 Çankaya/ANKARA

+90 (312) 231 73 60

www.hacibayram.edu.tr

hacibayramveli@hs01.kep.tr